

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Únor 2008

Ročník XVIII

číslo 2

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

Od jmenování Martina Bursíka místopředsedou vlády a ministrem životního prostředí uplynul 9. ledna přesně rok. „Ochrana životního prostředí se stala významnou součástí politiky vlády. Prioritou je společná evropská politika ochrany klimatu a zlepšení kvality ovzduší a nakládání s odpady v České republice. Rok 2007 přinesl vyjednání investice téměř 150 miliard korun do životního prostředí z evropských fondů,“ shrnul ministr toto období v resortu. Na snímku z ledna 2008 Martin Bursík přebírá petice proti kácení alejí. Více uvnitř Zpravodaje.

(red)

Foto Eva Veverková

OBSAH

UDÁLOSTI MĚSÍCE • Martin Bursík rok ministrem životního prostředí 2 • Evropská komise schválila Operační program Životní prostředí 3 • Zprávy ze správy životního prostředí 4 • **ROZHOVOR** • JUDr. Jan Dusík, M.Sc. – O zlidštění předpisů a hledání rovnováhy 9 • **ANALÝZY, SOUHRNY, KOMENTÁŘE** • Evropská unie: Letectví a obchod s emisemi 13 • Ovzduší: Největší český ekologický problém 14 • **TIP** • Nové publikace – i na internetu • **PŘÍLOHA** • Mezivládní panel pro změnu klimatu: Čtvrtá hodnotící zpráva – změna klimatu 2007. Souhrnná zpráva – shrnutí pro politické představitele

MARTIN BURSÍK ROK MINISTREM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Stručná bilance práce Ministerstva životního prostředí ČR za rok 2007, kdy 9. ledna do funkce ministra životního prostředí a místopředsedy vlády ČR nastoupil Martin Bursík.

Ministerstvo životního prostředí završilo minulý rok 20. prosincem, kdy evropská komisařka Danuta Hübner a ministr Bursík podepsali v Bruselu programový dokument Operačního programu Životní prostředí (OPŽP). Jde o historickou a neopakovatelnou příležitost pro investice do infrastruktury zásadně zlepšující životní prostředí. Schválením programu získáváme přístup k pěti miliardám eur, určených například na kanalizace, čistírny odpadních vod, zateplování, energetické úspory, využití obnovitelných zdrojů energie, zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, omezování průmyslového znečištění a zlepšování stavu přírody a krajiny, environmentální vzdělávání apod. MŽP vyřešilo tři roky zablokovaný a zapeklitý problém některých vodohospodářských smluv a otevřelo cestu ke splnění evropské směrnice o čištění odpadních vod. Státní fond životního prostředí, který je pro OPŽP zprostředkujícím subjektem, zpracovává již 700 žádostí o zhruba 18,5 miliardy Kč z první výzvy vyhlášené v červnu a přijímá projekty z dalších dvou výzev. První evropské peníze žadatelé dostanou již v únoru 2008. Prostředky na podobné projekty z OP Infrastruktura (2004 – 2006) byly beze zbytku úspěšně vyčerpány.

Začátek roku ovlivnil orkán Kyrill. Národní parky v Krkonoších i na Šumavě zabránily kůrovcové kalamitě i dopadům na turistický ruch. Vedení NP Šumava kvalitativně posunulo dopředu vztahy s obcemi v regionu a hodlá být obcím i krajům velmi aktivním partnerem.

V rámci reformního balíku byla schválená ekologická daňová reforma (EDR). Klíčový reformní krok znevýhodňuje paliva s vysokými emisemi skleníkových plynů a dalších znečišťujících látek, a naopak podporuje zdroje obnovitelné a čisté – zavedl 1% spotřební daň na elektřinu a 10% na pevná fosilní paliva. Obnovitelné zdroje či zemní plyn pro vytápění domácností, podobně jako elektřina pro pohon veřejné dopravy, jsou od spotřební daně osvobozeny. Biomasa přechází do snížené 9% sazby DPH. Důležité je, že EDR je výnosově neutrální, stát z ní nezíská žádné prostředky. Výnos spotřebních palivových daní bude vyhodnocen a od ledna 2009 budou přiměřeně sníženy odvody sociálního pojištění a sníží se tak náklady na pracovní místa.

Zásadním problémem zůstává kvalita ovzduší, především koncentrace prachových částic (PM₁₀ a PM_{2,5}). Neklesají emise z domácností a stoupají ty z automobilové dopravy. Ministerstvo vládě úspěšně předložilo Národní program snižování emisí ČR s konkrétními termínovanými úkoly, z nichž některé se vládě již podařilo splnit. Chystáme finanční zdroje,

kteří umožní snazší výměnu kotlů na uhlí za ekologičtější topení i domácnostem.

Od září 2007 se začala povinně přimíchávat 2% bi-osložky do motorové nafty a od ledna 2008 do benzínu. To má několikanásobný pozitivní efekt – mírné zvýšení energetické soběstačnosti, zdroj příjmů a jistoty pro podnikatele na venkově i benefit pro ovzduší a klima. Kapacity našich dodavatelů jsou dostatečné, biopaliva, ani suroviny k jejich výrobě nebude třeba dovážet. Další rozvoj biopaliv stanoví program, který dokončuje Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s MŽP.

Vláda aktivně spolupracovala na společné evropské politice ochrany klimatu. Podíleli jsme se na přijetí závazku zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie na energetické spotřebě EU na 20% do roku 2020 a snížit emise skleníkových plynů do roku 2020 o 20% a do roku 2050 o 50% oproti roku 1990. K tomu také přispěje závazný průměrný limit 120g CO₂/km pro nové automobily na evropském trhu, ke kterému se Česká republika připojila.

Rozšířilo se spektrum látek evidovaných v Integrovaném registru znečištění (IRZ).

Aktivně bráníme ilegálnímu dovozu odpadů ze zahraničí do českých spaloven a na naše skládky. Připravujeme návrh velké novely zákona o odpadech pro zlepšení podmínek pro třídění odpadů. Obce a producenti odpadů budou zajišťovat možnost třídění odpady (sklo, papír, plasty, nápojové kartony a bioodpady).

Nesprávný výklad zákona vedl počátkem roku 2007 k lavinovité likvidaci alejí podél silnic hned v několika krajích. Kácení bylo zastaveno na základě společné výzvy ministrů životního prostředí a dopravy. Je připravena novela zákona o ochraně přírody a krajiny, která by měla nekontrolovanému kácení stromořadí účinně zabránit.

Vláda nepodpořila tzv. velkou variantu přehrady předpokládající zatopení celé obce Nové Heřminovy. MŽP společně s Ministerstvem zemědělství dokončuje konkrétní návrh přírodních blízkých opatření protipovodňové ochrany obcí na Opavsku a malé varianty vodní nádrže.

Po letech příprav vláda schválila návrh MŽP na doplnění národního seznamu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 pro panonskou oblast.

MŽP zamítlo žádosti o vyhledávání a průzkum ložisek zlata a uranu v ČR. Podle Státní surovinové po-

litiky ČR není jejich těžba potřebná a způsobila by vážné dopady na životní prostředí.

Ve vztazích s EU je pro MŽP prioritou ochrana klimatu a finalizace jednání o nové dohodě nahrazující Kjótský protokol. Debata o těchto tématech bude vrcholit v době, kdy ČR bude unii předsedat. MŽP je dobře, jazykově i odborně, připraveno a intenzivně spolupracuje s partnery z Francie a Švédska na přípravě osmácti měsíců, kdy budou tyto země Unii předsedat.

Ve velmi krátké době bude MŽP prvním vládním úřadem, který ekologizuje svůj vozový park. Do roku 2014 má mít 25 % všech státních automobilů „čistý“ pohon. Podařilo se nám dosáhnout na evropský certifikát GreenLight, udělovaný za úsporné osvětlení,

pokračuje provoz solární elektrárny na budově MŽP, úřad přechází z velké části na elektronický systém vnitřní komunikace apod.

Zcela zřejmými prioritami pro rok 2008 jsou ochrana klimatu, ochrana ovzduší a příprava českého předsednictví v Radě EU. V legislativě se soustředíme především na prosazení novely zákona o odpadech, novely obalového zákona a přípravu novely zákona o ovzduší. Budeme prosazovat splnění závazku zrušit omezenou odpovědnost provozovatelů jaderných reaktorů a podmínit vyhledávání hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva souhlasem dotčených obcí.

*Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP
Upraveno (red)*

.....

EVROPSKÁ KOMISE SCHVÁLILA OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Podepsání Programového dokumentu Operační program Životní prostředí (OPŽP) Evropskou komisí otevřelo cestu k pěti miliardám euro z evropských strukturálních fondů.

Historická příležitost

Na zasedání Rady ministrů životního prostředí EU v Bruselu ve čtvrtek 20. prosince 2007 podepsali evropská komisařka pro regionální rozvoj Danuta Hübner a ministr životního prostředí Martin Bursík programový dokument Operační program Životní prostředí (OPŽP). Tento dokument definuje rámec pro přípravu projektů zaměřených na zlepšení stavu životního prostředí v letech 2007 – 2013.

Martin Bursík při podpisu programového dokumentu k OPŽP řekl: „Operační program Životní prostředí je historická a v budoucnosti již těžko opakovatelná příležitost pro investice do infrastruktury, která zásadně vylepší stav životního prostředí v České republice. Je to program tematicky široký, tomu odpovídá i jeho velikost – jde o druhý největší operační program pro Českou republiku. Právě proto, že obsahuje řadu zapeklitých témat, vedla k jeho podepsání složitá cesta. OPŽP obdržel od Evropské komise jako poslední připomínky, přesto se ho podařilo schválit ještě tento rok“.

Odblokováno

Největším problémem byla otázka nevyhovujících vodohospodářských smluv. „Prolomil se tři roky zablokovaný problém některých vodohospodářských smluv a otevřela se tak cesta ke splnění našeho závazku splnění evropské směrnice o čištění odpadních vod“, komentoval podpis programu Jan Kříž, ředitel odboru EU na Ministerstvu životního prostředí.

Přestože OP Životní prostředí byl podepsán v druhé polovině prosince 2007, Státní fond životního prostředí, který je pro OPŽP zprostředkujícím subjektem, zpracovával v té době již 700 žádostí o cca 18,5

miliardy Kč z první výzvy vyhlášené v červnu 2007 a současně přijímal projekty z výzvy druhé.

„Nechtěli jsme, aby žadatelé o dotace z OPŽP museli se svými projekty čekat a rozhodli jsme se – mj. na základě předjednání programu s EK – jít do rizika příjmu žádostí ještě před ko-

nečným podepsáním programového dokumentu i Národního strategického referenčního rámce. Ještě před definitivním schválením Operačního programu Životní prostředí Evropskou komisí jsme byli schopni otevřít celkem šest ze sedmi oblastí OPŽP. Za letošní rok tak vyčerpáme přes dvacet miliard korun z evropských fondů,“ uvedl Petr Štěpánek, ředitel Státního fondu životního prostředí (SFŽP), který je pro OPŽP zprostředkující subjekt.

Schválením tohoto operačního programu získává Česká republika přístup k prostředkům určeným na projekty podporující zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (1989 mil. EUR), zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (634 mil. EUR), udržitelné využívání zdrojů energie (673 mil. EUR), zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (777 mil. EUR), omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik (61 mil. EUR), zlepšování stavu přírody a krajiny (599 mil. EUR) a rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (42 mil. EUR).

Třetí výzva

MŽP a SFŽP 21. prosince otevřely třetí výzvu pro tzv. velké projekty (nad 25 mil. euro) a na projekty, jako je zateplování škol a školských zařízení,

výstavba a rekonstrukce čistíren odpadních vod a stokových systémů. Text třetí výzvy je dostupný na internetové adrese http://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/7/2397-op_zp_3_vyzva.pdf. V rámci priority 1 (vodohospodářská infrastruktura) jsou podporovány projekty jak v obcích nad 2000 obyvatel, tak i projekty pro obce menší, které se nacházejí v územích vyžadujících zvláštní ochranu. Jedná se o výstavbu, rekonstrukci a intenzifikaci centrálních čističek odpadních vod a výstavbu, rekonstrukci a dostavbu stokových systémů sloužících veřejné potřebě. Cílem je zejména naplnit požadavky směrnice Rady č. 91/271/EHS, o čištění městských odpadních vod.

Pro životní prostředí a zdraví

Operační program Životní prostředí je zaměřený na zlepšování kvality životního prostředí, a tím i zdraví obyvatelstva. Přispívá ke zlepšování stavu ovzduší, vody i půdy, řeší problematiku odpadů a průmyslového znečištění, podporuje péči o krajinu, využívání obnovitelných zdrojů energie a budování infrastruktury pro environmentální osvětu. Má osm prioritních os (včetně tzv. technické pomoci).

Operační program Životní prostředí předpokládá čerpání finanční podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a z prostředků Fondu soudržnosti (FS). Program čerpá 18,4 % z 26,96 miliardy eur určených ze strukturálních fondů EU pro Českou republiku. Celkem OPŽP nabídne přes 5,2 miliardy eur, tj. cca 150 miliard Kč. Jde o druhý největší operační program pro ČR v programovém období 2007 – 2013.

Projekty v rámci Operačního programu Životní prostředí budou v letech 2007 až 2010 financovány podle pravidla n+3. To znamená, že prostředky alokované na rok 2007 lze čerpat v průběhu následujících tří let, po roce 2010 pak bude platit pravidlo n + 2.

Vstřícnost pro žadatele

OPŽP přináší řadu zjednodušení pro žadatele. Jde zejména o zrychlené financování projektů s platbami do třiceti dnů od předložení neuhrazených faktur, rozšíření způsobilých nákladů o projektovou dokumentaci či stavební dozor. Hranice tzv. velkých projektů, které podléhají schválení Evropskou komisí, se u Fondu soudržnosti posunula z 10 na 25 milionů eur. To celý proces administrace žádostí samozřejmě urychlí. Projekty jsou administrovány ve vlastním informačním systému Bene-fill.

Programový dokument OPŽP byl 15. listopadu 2006 projednán a schválen vládou ČR a 7. března 2007 byl přijat Evropskou komisí k formálnímu hodnocení. Dne 13. 11. 2007 byl Evropské komisi oficiálně zaslán ke schválení a po necelých šesti týdnech v Bruselu oficiálně schválen.

Kde získat informace

Podrobné informace k Operačnímu programu Životní prostředí najdete na <http://www.opzp.cz>, informace lze získat i na bezplatné lince 800 260 500.

Řídícím orgánem pro OPŽP je Ministerstvo životního prostředí ČR. Podrobné informace o jeho aktuální činnosti jsou k dispozici na <http://www.env.cz>.

Státní fond životního prostředí ČR již 16 let zásadním způsobem přispívá na investice k ochraně a zlepšování životního prostředí, financuje především investice do projektů na ochranu vod, ochranu ovzduší, využití obnovitelných zdrojů energie, nakládání s odpady, ochranu přírody a krajiny a vzdělávání, a to buď z národních zdrojů, nebo ze zdrojů Evropské unie. Aktuální informace o činnosti SFŽP naleznete na <http://www.sfzp.cz>.

*Jana Kulísková, tisková mluvčí SFŽP
Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP
Upraveno (red)*

ZPRÁVY ZE SPRÁVY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zprávy v této rubrice pocházejí z tiskového a informačního servisu Ministerstva životního prostředí a dalších resortních a spolupracujících organizací, které jsou za zprávami uvedeny jako zdroj. Zprávy jsou redakčně kráceny a upraveny.

V BRUSELU SE ROZHODOVALO O POVOLENKÁCH CO₂ PRO AEROLINKY

Rada ministrů životního prostředí ze zemí Evropské unie zasedala 20. prosince 2007 v Bruselu. Mezi nejdůležitější body jednání patřilo zahrnutí leteckých společností do systému obchodování s povolenkami na emise oxidu uhličitého.

„V praxi by tento krok znamenal, že aerolinky, podobně jako dnes průmysl, dostanou určité množství povolenek, s nimiž budou mít možnost dále obchodovat, a získají tak účinnou motivaci k ochraně ovzduší,“ shrnul před jednáním český ministr život-

ního prostředí Bursík. Česká republika se snažila prosadit, aby byl tento systém, platný pro osobní i nákladní leteckou přepravu, spuštěn v první fázi od roku 2012. Jiné návrhy počítaly s odstartováním o rok dříve nebo naopak o rok později.

Dalším významným bodem jednání ministrů životního prostředí byl návrh na ustanovení jednotného rámce ochrany půdy, který by platil shodně pro všechny země EU. Nejednotnost podmínek v praxi znamená, že občané i podnikatelé mají v různých zemích různě přísné podmínky, což pak může znevýhodňovat ekonomiky některých států, a naopak příliš zatěžovat životní prostředí a půdu jiných. Člen-

ské země by se podle navrhovaného opatření zavázaly zajistit prevenci znehodnocování a znečišťování půdy, která je fakticky neobnovitelným přírodním zdrojem a základní složkou životního prostředí. Důraz se klade také na využívání starých průmyslových areálů (tzv. brownfields).

Komentář o výsledcích prosincového jednání Rady ministrů životního prostředí zemí Evropské unie najdete v tomto čísle Zpravodaje MŽP v rubrice Analýzy, souhrny, komentáře.

Barbora Petrová, tiskové oddělení MŽP

PODPORA NA ZATEPLENÍ ŠKOL A ČISTOU VODU

Ministerstvo životního prostředí ČR a Státní fond životního prostředí ČR vyhlásily dne 21. 12. 2007 třetí výzvu podávání žádosti o podporu z Operačního programu Životní prostředí.

Výzva se týká následujících oblastí:

Udržitelné využívání zdrojů energie (Prioritní osa č. 3) – Projekty na realizaci příslušných opatření ve školách a školských zařízeních. Žádosti o podporu bylo možno podávat od 21. prosince 2007 do 31. ledna 2008.

Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (Prioritní osa č. 1) – Snižování znečištění z komunálních zdrojů. Žádosti o podporu lze podávat od 3. března 2008 do 30. dubna 2008.

Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (Prioritní osa č. 1) – Zlepšení jakosti pitné vody – tzv. velké projekty. Žádosti o podporu lze podávat od 3. března 2008 do 19. prosince 2008.

Prostředky podpory pocházejí z Fondu soudržnosti a z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Přesné znění výzvy je na <http://www.opzp.cz/clanek/11/368/treti-vyzva---oblasti-podpory>.

Jana Kulísková, tisková mluvčí SFŽP

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

ČESKÁ DELEGACE NELETĚLA NA BALI VLÁDNÍM SPECIALEM

Česká televize se ve své hlavní zpravodajské relaci Události v neděli 6. ledna 2007 věnovala v jedné z reportáží letům ústavních činitelů letadly vládní letky provozované Armádou ČR. Jako příklad nákladů uvedli redaktori České televize údajný let české delegace na klimatickou konferenci OSN na Bali, který měl kvůli využití vládního speciálu daňové poplatníky přijít na 1,8 milionu korun. Informace, které Česká televize zveřejnila, jsou ovšem zcela nepravdivé.

MŽP se na Českou televizi obrátilo se žádostí o uvedení nedělní dezinformace na pravou míru.

„Ani jeden z redaktorů, kteří reportáž připravovali, se na okolnosti a cenu letu na MŽP – které delegaci ČR připravovalo a vedlo – nezeptal,“ řekl tiskový mluvčí MŽP Jakub Kašpar. Ve skutečnosti totiž nikdo z české delegace na Bali vládním speciálem neletěl. Delegace měla deset členů – z toho osm z MŽP a po jednom z MPO a MZV. Všichni členové,

včetně vicepremiéra a vedoucího delegace Martina Bursíka, využili běžné linkové spoje ČSA a China Airlines a rovněž všichni měli běžné letenky v turistické třídě. Členům delegace za MŽP hradilo letenky v ceně 26 293 Kč MŽP ze svého rozpočtu. Letenky svým zástupcům hradily i MPO a MZV. Cesta celé delegace tak stála cca 260 000 Kč, tedy zhruba osmkrát méně, než uvedla Česká televize.

Česká televize se tématu věnovala znovu v Událostech ve středu 9. ledna a tentokrát uvedla informace o cestě české delegace na Bali korektně. O tom, že své diváky v nedělním vysílání mystifikovala, ovšem neinformovala.

Významně nižší, ve srovnání s případným využitím vládního speciálu, byly rovněž environmentální dopady letu – tedy emise CO₂ přepočtené na jednoho cestujícího. V této souvislosti stojí za to zmínit, že MŽP připravuje (podobně jako tomu je v Německu, Velké Británii či Švédsku) návrh kompenzačních emisí z letecké dopravy při služebních cestách členů vlády a zaměstnanců ministerstev, tzv. carbon offsetting. Konkrétní návrh, jak počítat emise CO₂ vypuštěné v důsledku těchto cest a jaké konkrétní projekty ke kompenzaci těchto emisí podpořit, předloží MŽP vládě do konce prvního čtvrtletí tohoto roku tak, aby celý systém začal fungovat nejpozději pro české předsednictví v EU v příštím roce.

Tisková zpráva MŽP ČR

NOVÉ HLUKOVÉ MAPY

Další hlukové mapy zveřejnila v lednu 2008 na Mapových službách Portálu veřejné správy CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Ke stávající strategické hlukové mapě železnic nově přibýly i strategické hlukové mapy silnic, Brna, Prahy a letiště Ruzyně. Data pro zpracování mapových úloh poskytlo Ministerstvo zdravotnictví ČR. Více na internetových stránkách <http://geoportal.cenia.cz>.

*CENIA, česká informační agentura
životního prostředí*

DŮLEŽITÝ VZKAZ PODNIKATELŮM: DEJTE PŘEDNOST EKOLOGIČTĚJŠÍM VOZŮM

Vláda poslala podnikatelům důležitý vzkaz, kterým říká: Dejte přednost vozům šetrnějším k ovzduší a ke klimatu, ušetříte nejen na pohonných hmotách, ale i na dani. Na svém zasedání 9. ledna 2008 totiž schválila na návrh ministra financí novelu zákona o silniční dani, která zvýhodňuje auta s nižšími emisemi a alternativním pohonem. „Je to silný ekonomický impuls k postupné obměně vozového parku za novější automobily s nižšími emisemi a alternativním pohonem. Pomůže to také snižovat prachové emise v českém ovzduší i emise skleníkového CO₂,“ přivítal rozhodnutí vlády ministr životního prostředí Martin Bursík. Vláda tak splnila další z úkolů, které si stanovila v Národním programu snižování emisí ČR, přijatém v červnu 2007.

Dosud zákon od povinnosti platit silniční daň osvobodil pouze elektromobily. Podle nově schváleného návrhu se toto zvýhodnění rozšiřuje také na vozidla na hybridní pohon, auta na LPG, zemní plyn (CNG) a vysokoprocenní směsi biopaliv (tzv. flexi-fuel vozidla, používající palivo E85 – směs 85 % bioetanolu a 15 % benzínu). „Věřím, že to bude silná motivace pro mnohem vyšší využívání nových technologií a alternativních pohonů v dopravě. To znamená snížení spotřeby ropných paliv, snížení emisí CO₂, ale také pevných částic,“ komentoval schválený materiál náměstek ministra životního prostředí pro ochranu klimatu a ovzduší Aleš Kuták.

Nižší daň budou platit rovněž majitelé nových vozů – ty totiž splňují přísnější emisní normy. První tři roky provozu budou za své auto platit o 48 % nižší sazbu, další tři roky bude sleva 40 %. Naopak majitelé automobilů starších než 18 let (uvedených do provozu před rokem 1990) budou platit o 25 % více. „Stáří vozového parku v ČR je v porovnání s Evropou neuvěřitelně vysoké, což se projevuje jak v kvalitě ovzduší, tak na bezpečnosti silničního provozu,“ řekl náměstek Kuták.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

VÍTE JAK SNIŽOVAT EMISE CO₂? MŮŽETE VYHRÁT V SOUTĚŽI

Pokud máte představu, jak konkrétními opatřeními snižovat v každodenním životě emise nejvýznamnějšího skleníkového plynu CO₂, máte šanci se přihlásit do soutěže CO₂ Vy na to?, kterou vyhlásily Nadace Partnerství a British Council pod záštitou ministra životního prostředí Martina Bursíka. Smyslem soutěže je navrhnout opatření, která sníží množství emisí CO₂ v každodenním životě – v zaměstnání, ve škole nebo doma.

„Snižování emisí skleníkových plynů není jen úkolem vlád. Ty musí nastavit pravidla a mantinely. Bez aktivity a invence konkrétních lidí má ale jakákoli politika jen omezenou šanci na úspěch,“ říká ministr Bursík. Podobný typ soutěže se u nás objevuje poprvé. Mladí lidé, kteří mají zajímavé nápady na nová řešení, by si tuto příležitost neměli nechat ujít. „Přijímány budou projekty zaměřené na technologická řešení nebo organizační opatření vedoucí k úsporám energií, a tím i ke snížení emisí CO₂. Záleží pouze na soutěžících, zda dosáhnou úspor změnou svého chování, organizace práce, dopravy či vytápění. Vyloučeny budou pouze ryze investiční projekty typu zateplení budov,“ upřesňuje Zbyšek Podhrázký z Nadace Partnerství.

British Council, která soutěž iniciovala, se snaží podněcovat diskusi o klimatických změnách dlouhodobě a na mezinárodní úrovni. „V celoevropském průzkumu provedeném British Council mezi mladými lidmi uvedlo 50 % respondentů, že ekologické otázky a problematika klimatických změn patří k těm, které je nejvíce znepokojují,“ uvedla Jana Hecová z British Council a dodala, že v letošním roce bude zahájena evropská část celosvětového klimatického programu, která ponese název Europe Low Carbon Challenge.

Soutěž je určena mladým lidem ve věku 20 – 35 let, kteří trvale žijí na území ČR. Odborná komise bude hodnotit především neotřelost řešení, možnost

jeho opakování a snadnou realizovatelnost. Své návrhy mohou soutěžící posílat nejpozději do 29. února 2008, přihlášku a více informací naleznete na internetové adrese www.emiseco2.cz. Vyhlášení výsledků se uskuteční 27. března na mezinárodní konferenci o změnách klimatu v Brně. Tři vítězné návrhy si mezi sebe rozdělí 150 000 korun, přičemž část bude sloužit na realizaci projektů, část výherci získají jako odměnu.

Kontakt na organizátory:

Zbyšek Podhrázký, Nadace Partnerství,
e-mail zbysek.podhrazsky@nap.cz, tel. 515 903 129
Jana Hecová, British Council,
e-mail jana.hecova@britishcouncil.cz

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

PETICE PROTI KÁCENÍ ALEJÍ

Ministr životního prostředí Martin Bursík převzal 14. ledna 2008 ve své pracovně dvě petice proti kácení alejí, které mu předali Libor Štěrba (fotograf a iniciátor petice) s paní Táňou Fischerovou a Marian Páleníkem (iniciátor druhé petice). Akce se dále účastnili senátor Martin Mejstřík a RNDr. Pavel Trpák – soudní znalec pro obor dendrologie. K jednání přizval pan ministr také zástupce MŽP.

Ministr informoval přítomné petenty a novináře, že MŽP připravilo pro obce *Metodickou instrukci k postupu orgánů ochrany přírody při kácení silniční zeleně*, která byla poté zveřejněna na www.env.cz a vyšla ve Věstníku MŽP. V mezirezortním řízení je nyní novela zákona o ochraně přírody, která umožní, aby se na povolení pro kácení alejí vztahovalo správní řízení místo dosavadní ohlašovací povinnosti.

*Eva Veverková, tiskové oddělení MŽP
Foto autorka*

POKUTY ZA CHYBY V EVIDENCI ZNEČIŠTĚNÍ

Česká inspekce životního prostředí upozorňuje všechny provozovatele zvláště velkých, velkých a středních zdrojů znečištění, aby řádně vyplnili souhrnnou provozní evidenci, kterou musí každým rokem odevzdat inspekci a obecním úřadům. Souhrnná provozní evidence a údaje v ní obsažené slouží k tvorbě i aktualizaci zdrojů znečišťování ovzduší, emisí do ovzduší a je jedním z podkladů pro výpočet poplatků za znečišťování ovzduší.

Návrh zákona o integrovaném registru znečišťování životního prostředí, který schválil Senát Parlamentu České republiky, zavádí v části pojednávající o změně zákona č.86/2002 Sb., o ochraně ovzduší nový režim pro podávání souhrnné provozní evidence stacionárních zvláště velkých, velkých a středních zdrojů znečišťování ovzduší i kontrolu dodržování povinností související s plněním ohlašovací povinnosti.

Inspekce v předchozích letech pokutovala pouze pozdní podání výše uvedené evidence, navržené změny zákona o ovzduší rozšíří pravomoc ČIŽP o sankce za uvedení nesprávných údajů v této souhrnné evidenci.

Kontrola včasného podání, úplnosti souhrnné provozní evidence a správnosti uvedených údajů bude prováděna v rámci kontrol dodržování povinností provozovateli zdrojů.

Ivana Awwadová, tisková mluvčí ČIŽP

MARTIN BURSÍK JEDNAL V LONDÝNĚ O KLIMATU

Místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík odletěl 16. ledna na pracovní návštěvu Londýna. Hlavním tématem celé série schůzek byla ochrana klimatu a energeticko klimatický balíček, jehož návrh chystala právě zveřejnit Evropská komise.

„Velká Británie je velmi aktivní v politice ochrany klimatu. Proto chceme navázat s britskými kolegy co nejúžší spolupráci, která bude potřebná i pro úspěšný průběh osmnáctiměsíčního francouzsko-česko-švédského předsednictví EU. Na potřebě okamžité akce pro ochranu klimatu se v Londýně shodují jak vládní, tak opoziční politici,“ řekl Martin Bursík.

Po pracovní snídani s českým velvyslancem ve Velké Británii Janem Winklerem čekala ministra nejprve jednání s ministrem (Secretary of State) životního prostředí, výživy a rozvoje venkova Hillary Bennem, dále také s jeho stínovým protějškem Peterem Ainsworthem, s ministrem energetiky Malcolmem Wicksem a zvláštním zmocněncem pro změny klimatu Johnem Ashtonem. Martin Bursík se rovněž setkal se zástupci britské odborné veřejnosti – profesorem Dietrem Helmem z Oxfordské univerzity, Sirem Brianem Hoskinsem, generálním ředitelem Granthamova institutu pro klimatické změny a Williamem J. Hellerem, ředitelem společnosti Falck Renewables.

Ministra Bursíka na jeho cestě v delegaci doprovázela Petra Ptáčková z odboru Evropské unie MŽP a ředitel odboru změny klimatu MŽP Pavel Zámýslícký.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

ZÁSADY MANAGEMENTU V LOKALITÁCH SOUSTAVY NATURA 2000

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) vypracovala ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí publikaci *Zásady managementu stanovišť druhů v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000*, která doplňuje dva již dříve vydané materiály věnované typům přírodních stanovišť.

Účelem publikace není stanovovat aktivní managementová opatření v přílišném detailu. Smyslem bylo naopak stanovit obecné zásady managementu stanovišť druhů jako vodítko při péči o evropsky významné lokality pro druhy živočichů a rostlin s nutností modifikovat je podle podmínek v konkrétním území. Zásady byly připraveny pro všechny druhy, které jsou předmětem ochrany alespoň v jedné evropsky významné lokalitě. Celkem je zpracováno 103 taxonů (63 živočišných a 40 rostlinných druhů). Jednotlivé druhové kapitoly jsou rozděleny na pět oddílů, z nichž je klíčovou částí oddíl Management lokalit uvádějící pokud možno co nejúplnější výčet hlavních typů aktivních opatření.

*Vzácná vodní rostlina žabníček vzplývavý – *Luronium natans* (L.) Rafin. Foto Petr Bauer*

Publikace vychází z dlouhodobých zkušeností širokého pracovního kolektivu pracovníků ochrany přírody, muzeí, akademických pracovišť i nevládních organizací. Při přípravě byly také využity rozsáhlé databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, k jejichž aktualizaci přispěl zejména proces přípravy soustavy Natura 2000 a monitoring evropsky významných druhů pro hodnotící zprávy Evropské komise. Publikace byla také obsáhle připomínkována v resortu MŽP.

Publikace je určena zejména pracovníkům ochrany přírody jako podklad k přípravě plánů péče o evropsky významné lokality soustavy Natura 2000, ale také vlastníkům, uživatelům a správcům pozemků v evropsky významných lokalitách, protože zachování lokalit a populací druhů v příznivém stavu není možné bez vzájemné spolupráce a dohody všech zainteresovaných stran.

Záměrem AOPK ČR je vydat publikaci v tištěné podobě v letošním roce.

Pro možnost případných připomínek k textu, který je v aktuální verzi zveřejněn na stránkách www.natura2000.cz, však ještě byly osloveny jednotlivé podniky povodí, Zemědělská vodohospodářská správa, Lesy České republiky a Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR. Po diskuzi s těmito partnery (únor 2008) bude text upraven do konečné podoby a vydán.

Michael Hošek, Pavla Peterová, AOPK ČR

OZVĚNY EKO FILMU

Ekofilm je nejstarší evropskou mezinárodní soutěží filmů o životním prostředí. Poprvé se konal v roce 1974 v Ostravě, pak se přestěhoval do jihočeského Českého Krumlova a po čase také do Českých Budějovic. První přehlídkou vítězných snímků 33. ročníku MFF Ekofilm 2007 byly Ozvěny Ekofilmu v Olomouci ve středisku ekologické výchovy Sluňákov v listopadu 2007. Ozvěny Ekofilmu připomněly a ukázaly některé dokumenty, které patřily k tomu nejlepšímu na tomto festivalu i jeho předchozích ročnících a zároveň umožnily setkání s tvůrci a s dalšími filmy, které s tématem souvisejí. Byly to například snímky:

Ukrutně dobrá koupě (*A Killer Bargain*), režie Tom Heinemann, Dánsko 2006, 58 minut, Grand Prix Ekofilm 2007

Odhalování exploativního vztahu mezi tzv. třetím světem a západní konzumní společností. Film pokazuje na některé zdroje našeho blahobytu, který vzniká také prostřednictvím velkého utrpení jiných. Globalizace je možná odrazový můstek pro mnoho rozvojových zemí, ale přináší také řadu problémů. Filmový štáb v přestrojení za potenciální kupce z fiktivního nákupního řetězce odhaluje některé drsné podmínky v továrnách v indickém Pandžábu a dokumentuje, jak výroba opravdu probíhá. Farmáři, místní lidé a často také děti stříkají svá pole s bavlníkem čtyř až pětinasobným množstvím pesticidů, než je doporučené množství – zcela bez ochrany – a neumí si ani přečíst varování na obalech.

Intatiaia: Pohled dovnitř (*Intatiaia: A Look Inside*), režie Christian Spenser, Brazílie 2006, 24 minut, Zvláštní cena mezinárodní poroty Ekofilmu 2007

Bezprostřední, jednoduchý a působivý přístup k filmovému dílu a přírodě. Záhady bohatého brazilského atlantického deštného pralesa. Originální hudba a přes 100 zajímavých druhů, které obydľují tento vzácný ekosystém.

Shekhar Nanny (*Shekhar Nanny*), režie Minoo Kiani, Irán 2006, 30 minut, Cena za režii na Ekofilmu 2007

Zpráva z jiné civilizace, která se snaží jiným způsobem vyrovnat s otázkami postoje ke světu.

Darwinova noční můra (*Darwin's Nightmare*), režie Hubert Sauper, Rakousko, Belgie, Francie, Kanada 2004, 107 min.

Děsivé svědectví o krutých dopadech globalizace na lidi žijící v okolí Viktoriina jezera. Do Viktoriina jezera byl vypuštěn nilský okoun a z vědeckého experimentu se stala biologická katastrofa: okoun se přemnožil a vyhubil ostatní druhy ryb žijících v tamních vodách. Okouni zaujali evropské obchodníky a stali se výnosným předmětem podnikání. Zatímco letadla z Afriky vozí do Evropské unie rybí maso prvotřídní kvality, domorodí Afričané žijí ze zkažených zbytků, trpí hladu a umírají na podvýživu. Letadla z Evropy dopravují možná zbraně na podporu krutých občanských válek. Film ukazuje řadu provázaných fenoménů: rozpad biologického ekosystému v jezeře, analýzu ekonomického systému se zahraničními in-

vesticemi do továren na zpracování ryb, konzumaci odpadků z rybích továren, prostituci a drogovou závislost mezi dětmi. Film byl nominován mezi nejlepšími dokumenty na Oskara a zvítězil na celé řadě festivalů. Tanzanie patří k nejhudším státům světa, na žebříčku porovnávajícím hrubé domácí produkty států se řadí s 630 americkými dolary na hlavu (odhad 2002) do poslední desítky. Obyvatelstvo je z 80% zaměstnáno v zemědělství. Důležitou komoditou je rybolov, Tanzanie však není v produkci potravin soběstačná. Jak je ukázáno ve filmu, obrovské množství rybiho masa pocházejícího z Viktoriina jezera není určeno pro místní trh, nýbrž se stalo výnosnou exportní komoditou. Evropští investoři vytvořili v Tanzanii rybí průmysl, který natolik zvyšuje cenu rybích produktů, že si je chudé obyvatelstvo nemůže dovolit, a tak se musí spokojit s neprodejnými zbytky ze skládek.

Amazonia Vertical, režie Pavol Barabáš, Slovensko 2004, 63 minut, Zvláštní cena mezinárodní poroty a Cena za kameru z Ekofilmu 2005

Auyan Tepui (Hora boha zla) – největší stolová hora Amazonie, kterou lemuji obrovské skalní stěny, až kilometr vysoké, kolem dokonale divočina v podobě neprostupné džungle. Indiáni věří, že na jejím vrcholu sídlí démoni. Beckovi Ondrejovičovi se podařilo uskutečnit první kompletní přechod hory. Její vertikální linie ho tak očarovaly, že se pod horu vrátil a s přáteli zlezli zatím nikým nedotčenou, panenskou stěnu. Bez průvodců, bez jakéhokoli spojení se světem. Film o síle přírody a dobrodružném objevování ztraceného světa, kam lidská noha dosud nevzkročila. Tři muži a jedna žena zažili na stolové hoře magické spojení s přírodou. Křehký film dotýkající se pocitů v nás.

Estamira, režie Marcos Prado, Brazílie 2004, 121 min.

Marcos Prado celkem šest let fotografoval Jardim Gramacho, odpadní skládku na okraji Ria de Janeiro o rozloze 1,2 milionu čtverečních metrů. Poté poznal Estamiru, třiašedesátiletou schizofreničku a jednu z dvou tisícovek lidí, kteří se žijí recyklací odpadků brazilského velkoměsta. Estamira se Pradovi svěřila se svým životním posláním, jímž je odhalovat a domáhat se pravdy. Jednoho dne mu řekla: „A tvým posláním je zase odhalovat mé poslání.“

Nejzajímavější snímky z Ekofilmu mohli zhlédnout na přehlídkách také diváci například v Ostravě nebo v Praze. Zájemci mohou využít možnosti zapůjčení pořadů z Ekofilmu z videotéky MŽP – kontakt: ekofilm@env.cz.

(red)

Zdroj: tiskové zprávy MŽP a <http://www.ekofilm.cz/>

**JUDr. JAN DUSÍK, M.Sc., první náměstek ministra životního prostředí
a ředitel sekce zahraniční, legislativní a státní správy**

O ZLIDŠŤOVÁNÍ PŘEDPISŮ A HLEDÁNÍ ROVNOVÁHY

Máte úctyhodný odborný životopis. Studium v Oxfordu, další zahraniční stáže, expert v oblasti práva životního prostředí. Od počátku pracovní dráhy na různých vedoucích pozicích, na ministerstvu životního prostředí na nich vytrváte i přes ministry různých politických stran. Jak jste se jako vystudovaný právník dostal k životnímu prostředí?

Díky svým rodičům, kteří mě vedli k příznivému vztahu k životnímu prostředí. Můj otec pracoval u Lesů České republiky, často jsem pobýval v přírodě na Šumavě. Můj bratr Jiří se také věnoval a věnuje životnímu prostředí, díky němu jsem se seznámil s Hnutím Brontosaurus, kde jsem začal potom působit, takže to ve mně postupně zráló. Právnicka byl k tomu spíš doplněk. Vždycky mě hodně zajímaly i jazyky a mezinárodní spolupráce. Moje profilace tedy byla kombinací zkušenosti, příznivého vztahu k přírodě, právního vzdělání a vztahu k zahraničním věcem.

Pracoval jste také ve vrcholovém vedení vážných nevládních organizací, jako je Youth and Environment Europe, Ekologický právní servis. Co vám daly?

Hnutí Brontosaurus, kde jsem začínal v roce devadesát, mě hned ve stejném roce vyslalo na stáž do Spojených států amerických do kempu mládeže, který se zabýval právě životním prostředím. V mých patnácti letech a těsně po revoluci to byla obrovská zkušenost, seznámení se s tím, co se děje kolem životního prostředí na mezinárodní úrovni, a přemýšlení o těchto problémech. Společně s druhým Čechem, s kterým jsme tam pobývali, jsme zpracovávali zprávu o životním prostředí v – tehdy ještě – Československu a o jeho problémech. Pochopili jsme, že by se s tím dalo něco dělat i v mezinárodní dimenzi. Po stáži jsem se na ni snažil orientovat kromě běžné práce pro Hnutí Brontosaurus.

Snažil jsem se věnovat i zahraničním publikacím, kontaktům, stal jsem se členem rady Hnutí Brontosaurus odpovědným za mezinárodní spolupráci, po bratrovi jsem vstoupil do Youth and Environment Europe. Pak jsem se v roce 1995 stal předsedou YEE, kam v té době přicházelo hodně organizací jako Hnutí Brontosaurus ze zemí střední a východní Evropy. Oni tehdy chtěli propojit trochu umdlévající západní prvek s dynamičtější východním, a tak v době, kdy jsem byl předsedou, se rozhodlo, že se centrála YEE přestěhuje do České republiky – do Prahy na Toulcův dvůr. Řešili jsme spíš organizační problémy – financování, vydávání publikací, spolupráci s jinými organizacemi. Ale bylo zajímavé sledovat různě zaměřené členské organizace – na přírodu, na kampaňové akce, na ekologické vzdělávání apod. Dala se čerpat motivace pro Hnutí Brontosaurus. Ekologický právní servis souvisel s tím, že jsem v tu dobu začal studovat právnickou fakultu a setkal jsem se s právem životního prostředí jak v České republice, tak v jiných zemích. Zase jsem vycestoval do Spojených států, na dvě stáže zaměřené

na public interest environmental law, což je vlastně pomoc tzv. právních klinik občanům ve věcech životního prostředí, kde současně studenti práv mohou trénovat svoji právní praxi. Nás s kolegy to zaujalo a rozhodli jsme se, že zkusíme něco podobného vytvořit i tady. Založili jsme Ekologický právní servis, původně se dvěma centrály. V Brně byl spojený s Hnutím Duha, v Praze s Hnutím Brontosaurus. Brněnská odnož se postupně více profilovala do výrazných kauz, kterým se Ekologický právní servis dodnes věnuje. Pořádilo se jim zajistit další zdroje financování a postupem času vybudovat pověst ochránce důležitých kauz životního prostředí.

Jak vnímáte dnes celkovou dynamiku environmentalistiky?

Tak určitě ano. Myslím, že pro Českou republiku je hodně dobře, že jsme vstoupili do Evropské unie. Právo životního prostředí a politika životního prostředí tím dostaly nový impuls. Co je obsaženo v evropské legislativě, jsme museli velmi rychle přejmout a není to kompromitováno.

Jak to myslíte – není kompromitováno?

Že to není zpochybňováno. Nevracíme se za společný základ Evropské unie. To je právo, které musíme převzít a nemusíme odůvodňovat, jestli to tak má být. Prostě je to evropské právo, kterým jsme vázáni. Na druhou stranu si nemyslím, že bychom dosáhli přesně toho prahu, co po nás chce Evropská unie, a tam se zastavili a čekali. Myslím, že v řadě věcí jsou nové členské země Evropské unie včetně České republiky v otázkách životního prostředí poměrně progresivní. Samozřejmě to závisí oblast od oblasti a od jejich problémů, struktury ekonomiky

apod. Ale není to tak, že by byl progresivní západní blok, a pak východní, který zaostává. Před rozšířením byla trochu obava, aby nové státy nebrzdily ty staré při přijímání nových politik. Zatím se nic takového nepotvrzuje. Dynamické to je určitě, když se podíváme dnes na oblast změny klimatu a s tím úzce svázaných opatření v energetice, rozvíjí se velmi rychlým způsobem a Česká republika zde bude hrát velmi důležitou roli.

Ještě k ekologickému právnímu servisu: Myslíte si, že toto právní dění v neziskové sféře má nezastupitelnou roli i v celkové právní péči o životní prostředí?

V právním systému... Myslím si, že ano, že to je jednoznačně pozitivní. Díky nim jsou kvalitními právníky vybaveni jak ti, kteří zastupují ziskový sektor, tak ti, kteří zastupují neziskový sektor a životní prostředí. Čili jde o vytváření rovnováhy vůči státním orgánům.

A má zde působení nevládního sektoru tendenci k precedentním kauzám, řekněme?

Určitě ano, například když se podíváme na kauzy dálnic nebo Hyundai. Určitě.

Takže mají vliv i na právní systém, na rozvoj práva?

Určitě jsou kauzy, které Ekologický právní servis vyhrál, a rozsudky českých soudů, které jsou vodítkem pro další soudní praxi. Důležitá role EPS, ale i jiných podobných organizací, je i v tom, že upozorňují na nedostatky v aplikaci evropských předpisů. Působí jako kontrolní mechanismus, iniciují třeba řízení vedená Evropskou komisí proti České republice, což je normální. Dělají to nevládní organizace ve všech evropských zemích. Tímto způsobem ovlivňují i podobu legislativy. Určitě je třeba chápat jako pozitivní, že se důsledně snaží využívat všechny právní nástroje. Nechápu to jako obstrukce, ale jako využívání všech právních možností. Myslím, že pro kultivaci českého správního rozhodování a demokracie je to jednoznačně potřebné.

Jak vzpomínáte na svůj pobyt v roli právního experta v Evropské komisi v Bruselu?

V Bruselu jsem strávil něco přes rok, měl jsem na starosti agendu tak zvaných infringementů, což jsou řízení proti členským státům za porušení evropského práva. V agendě Velké Británie jsem psal dopisy a obvinění vůči Velké Británii. Současně se připravoval vstup nových zemí a probíhaly bilaterální schůzky s těmito zeměmi. My v současnosti máme nějakých patnáct běžících případů infringementu s Evropskou komisí v oblasti životního prostředí. K nejzávažnějším patří zákon o ochraně přírody a jeho kompatibilita, zákon o posuzování vlivu na životní prostředí a promítnutí Aarhuské úmluvy v tomto zákoně. Tyto záležitosti Evropská komise sleduje, aby byly jednotně naplňovány ve všech zemích. Na každou zemi má svého úředníka, který kauzy obhospodařuje, což jsem dělal i během svého pobytu. Zkušenost to byla velká, sám jsem vytvářel v angličtině odůvodnění kauz a navrhoval jejich další průběh. Získal jsem i mezinárodní zkušenost ve frankofonním prostředí, zkušenost práce v kolektivu, kde každý je z jiné země. Samozřejmě moje agenda byla poměrně úzká v porovnání s tím, co dělám teď tady na ministerstvu. Viděl jsem věci v určitém detailu, věnoval jsem se tehdy skutečně kauzám, a ne

obecnému rozvoji environmentální politiky, což je věc, která mě na mé současné práci hodně baví.

Dostal jste v roce 2000 Cenu ministra životního prostředí za komplexní a zodpovědný přístup k problematice přibližování České republiky k Evropské unii v oblasti životního prostředí. Máte také pověst příjemného člověka, zúčastnil jste se například cyklojízdy na Evropský den bez aut. Máte asi přirozenou autoritu. Jak to děláte?

Nevím, jestli mám přirozenou autoritu. Snažím se věci dělat podle svého nejlepšího svědomí. Doba, kdy jsme se připravovali na vstup a vyjednávali přechodná období, byla mimořádně zajímavá. Cenu ministra životního prostředí neberu jako ocenění mé práce jako jednotlivce, ale celého procesu a týmu lidí. V té době jsem hodně spolupracoval s profesorem Moldanem, který byl hlavním vyjednávačem, a snažili jsme se celý aparát ministerstva přeorientovat na vstup do Evropské unie. Byla to hektická práce, nestačilo osm hodin denně. Bylo to mimořádně zajímavé a snažil jsem se, jak jsem nejlépe uměl, prosazovat, aby ty záležitosti šly kupředu. A to dělám dodnes. Nechci a nemohu ve své pozici jít do detailu v každé věci, ale intuicí se snažím vystihnout problém a pak vymyslet řešení. Myslím, že moje práce už dneska ani není o aplikaci práva, že je to více manažerství a identifikace slabých míst a jejich odstraňování a komunikace; hodně komunikace, setkávání s lidmi, zjišťování jejich pozic, směřování řešení někam.

Co nyní nejvíce zaměstnává vaši sekci na ministerstvu? Je to připravované předsednictví Evropské unie?

Z názvu sekce – zahraniční, legislativní a státní správy – vyplývá, že má vlastně tři různé části. V oblasti státní správy se zabýváme asi nejvíce tím, že vstupem do Evropské unie došlo poměrně k znepráhlednění správy životního prostředí.

Znepřehlednění?

Ano, znepráhlednění. Když vezmeme ovzduší, odpady, přírodu – v každé oblasti je jiná státní správa, jiný orgán, který je příslušný na různých vertikálních, ale i horizontálních úrovních. Ministerstvo má svoje odbory výkonu státní správy v regionech, vedle toho fungují kraje, inspekce má zase jiné členění. My jsme si tedy teď dali za cíl přinejmenším tu část státní správy týkající se ministerstva životního prostředí sjednotit do jasného rámce. Porada vedení ministerstva rozhodla, že se má vytvořit správa a inspekce životního prostředí, kam budou soustředěny veškeré povolovací aktivity spolu s inspekcí a také podpůrné činnosti a informační zázemí. Ten projekt vidím jednoznačně přínosný v tom, že se věci systemizují, že na tuto správu přejde povolovací agenda z ministerstva, tisíce rozhodnutí, která se dnes vydávají. Tím se i odběrem ministerstvu, které se bude moci věnovat koncepcím, politice, legislativě, zahraničním věcem. Je to projekt nejednoduchý. Teď dokončujeme ekonomické vyhodnocení a přesné nastavení organizační struktury, jakou by tato správa měla mít. Přísně vyžadujeme, aby rozhodování tohoto budoucího orgánu bylo odpolitizované – aby to nebylo chápáno, jako že se vytváří nějaká nová pozice ředitele správy životního prostředí.

Prostě cílem je, aby správní činnost v oblasti životního prostředí měla jasnou strukturu, aby občan věděl: tady mám jeden úřad, například v Jihlavě, který mi bude řešit otázky životního prostředí průřezově. A ne, aby se musel obracet na pět míst podle toho, které složky životního prostředí se jeho záležitost týká.

Projekt jde tedy hodně vstříc lidem.

Tak. Myslím si, že by mohl ušetřit i nějaké prostředky, protože v současnosti existují mezi různými institucemi i nějaké duplicity. Ale primární záměr je skutečně zlepšit systém – tedy státní správu.

A druhá složka práce vaší sekce na ministerstvu?

V oblasti legislativy je program poměrně obsáhlý. Vedle toho, že reagujeme na evropskou legislativu, která se postupně přijímá, máme i koncepčnější záměry. Teď je připraven k meziresortnímu projednávání zákon o odpadech, novela, která řeší asi patnáct věcí. Připravíme nový zákon o ovzduší, chceme zjednodušit zákon o posuzování vlivů na životní prostředí, novelizovat zákon o ochraně přírody a krajiny. V tuto chvíli jsme opustili ideu vytváření kodexu životního prostředí, což je věc, která mě osobně jako právníka zajímá velmi, ale to sousto je veliké.

Kodex životního prostředí se tedy odkládá.

Je obtížné sjednotit všechny složky do jednoho předpisu a současně zajistit, abychom ho nemuseli novelizovat každou chvíli, když vyjde nová evropská směrnice. Navíc by sjednocení do jednoho předpisu mohli někteří chápat jako příležitost vyškrtat některé nepohodlné věci. Takže my jsme z tohoto konceptu vyčlenili zmíněnou správu životního prostředí, s kterou kodex počítal. Vyčlenili jsme také systematické uchopení ekonomických nástrojů. Chceme sjednotit metodologii, jak se volí ekonomické nástroje, a aplikovat je nějakým způsobem jednotně. V oblasti životního prostředí je také celá řada orgánů, které provádějí dozor, i zde chceme vytvořit lepší systém. Současně probíhají paralelní procesy snižování administrativní zátěže. Vyhodnocuje se přínosnost různých rozhodnutí, povolení, autorizací a podobně. Znamená to tedy i určitou sebereflexi, zjišťování, jestli skutečně všechny povinnosti, které v předpisech máme, jsou potřeba i nadále. Čili v našich předpisech jsou různé segmenty, kde se snažíme nastolit systém, aby měly alespoň podobnou strukturu. Postupně chceme nahradit stávající předpisy vzniklé částečně v minulosti a částečně transpozicí evropských předpisů. Z nich se staly hybridy, které nejsou úplně srozumitelné, mají různé přesahy a nedostatky. Chceme vytvořit program postupného zlidštění předpisů, aby obsah a úroveň ochrany zůstaly stejné, ale aby měly lepší systém a byly srozumitelnější.

Dá se říci, že myšlenky kodexu nebo nějakého jednotného předpisu o životním prostředí se nevzdáváte? Že postupně, jako pyramidu odspoda, je možné sjednocovat?

Ano. A budeme přemýšlet o tom, že třeba složkové předpisy zůstanou na místě, ale nad nimi bude nějaká obecná část týkající se ekonomických nástrojů, účasti veřejnosti, inspekční činnosti, ekologické újmy – to je, mimochodem, další předpis, kterým se teď intenzivně zabýváme. Zákon o ekologické újmě je teď v Parla-

mentu, jde zase napříč složkami. Jde o vodu, přírodu, půdu a odpovědnost provozovatele za újmu na těchto složkách.

Jak rozumět pojmu ekologická újma?

Jsou s ní spojeny dvě povinnosti – povinnost prevence a povinnost nápravy. Odpovědnost, která se tím zakotvuje, a to už se dostáváme do právního jazyka, je objektivní. Znamená, že provozovatel, v důsledku jehož činnosti došlo k poškození složky životního prostředí, za poškození odpovídá. Je povinen mu předcházet a je povinen ho napravit v případě, že jde o příčinnou souvislost, aniž on by nutně věděl, že svou činností ho zavinil. Běžně jsou předpisy životního prostředí založeny na tom, že se vydávají povolení a nepovolená činnost zakládá právo na náhradu škody. V případě ekologické újmy je odpovědnost širší.

Ještě bychom se měli vrátit ke třetí součásti práce vaší sekce na ministerstvu...

To jsou zahraniční věci. Vypíchl bych předsednictví Evropské unie, které se týká nejen odboru Evropské unie, ale i odborů mnohostranných vztahů a rozvojové spolupráce ministerstva, protože tam všude bude Česká republika na začátku roku 2009 vést Evropskou unii. Bude to velké sousto, ale myslím, že přípravy na ministerstvu probíhají dlouhodobě docela dobře, přistupujeme k tomu seriózně a zatím je to zvládnutelné.

Je obvyklé, aby se ministři životního prostředí předsednických zemí Evropské unie už předem připravovali programově a systematicky na společný rok a půl, jako to teď dělají Francie, Česká republika a Švédsko?

Pozice ministra životního prostředí nebo obecně ministra v předsednictví je velmi důležitá. Jde o to, jak dokáže se svými partnery komunikovat. Vrcholem té práce je schvalování předpisů v Radě Evropské unie, kde ministr předsedá příslušnému zasedání. Záleží také na jeho schopnostech, aby projednávání dotáhl do úspěšného konce. Postupem času směrem k účinnosti reformní Evropské smlouvy dochází k užší spolupráci. Protože za půl roku se nedá žádný předpis projednat a schválit, předsednické země mezi sebou musí spolupracovat. Reformní smlouva předpokládá ještě užší koordinaci a rostle význam tzv. trojpředsednictví. Tato praxe byla vytvořena zhruba před třemi lety právě proto, aby v době, kdy jedno předsednictví skončí a druhé začne, byla logická návaznost.

Takže se příprava na předsednictví stále prolíná.

Ano, v původní ústavní smlouvě pro Evropu bylo výslovně trojpředsednictví napsáno – že nebude jedna předsednická země, ale budou tři a budou vlastně ve funkci rok a půl. Jde o tím směrem. Zůstává výlučné předsednictví jedné země v daném pololetí, ale spolupráce tří předsednických zemí během roku a půl by měla být velmi úzká. A když se podíváme na hlavní agendu zmíněných tří zemí a toho, proč se ti tři ministři životního prostředí sešli – oblast změny klimatu, energetický klimatický balíček – je zřejmé, že pouze pokud budou všichni tři spolupracovat úzce, podaří se předpisy schválit a být úspěšní i v mezinárodním vyjednávání.

Z toho, co jste teď řekl o roli ministra životního prostředí při předsednictví vyplývá, že je velmi žádoucí, aby to byl vysoce kvalifikovaný člověk, který má zároveň mezinárodní vhléd...

Určitě ano. Myslím, že by bylo mimořádně nešťastné, kdyby třeba došlo ke změně vlády velmi krátce před naším předsednictvím, protože důležitá součást úspěchu je, že ti lidé se znají, potkávají se na radách v Bruselu, v Lucemburku, na mezinárodních jednáních, vědí o sobě. Kdežto když tam přijde někdo úplně nový, chvíli mu trvá, než si partnerství vytvoří. Nutným předpokladem je samozřejmě schopnost komunikovat v angličtině, komunikovat s mezinárodními partnery, umět se orientovat v mezinárodním prostředí. V tom si myslím, že máme v osobě současného ministra životního prostředí velké štěstí.

Ovlivňuje Česká republika, třeba vašim prostřednictvím, vývoj práva v oblasti životního prostředí také na evropské úrovni? Jinak řečeno, pocházejí od nás nějaké dobré akceptované nápady nebo vypracovaná řešení?

Od okamžiku vstupu do Evropské unie se účastníme práce Rady, což znamená, že naši experti jezdí do Bruselu na zasedání pracovních skupin. Funguje to tak, že Evropská komise vždycky zveřejní návrh, a pak se k němu scházejí různé pozměňovací návrhy. Myslím, že v některých oblastech byla Česká republika velmi aktivní, týkalo se to třeba oblasti odpadů nebo INSPIRE – sdílení dat o životním prostředí, oblasti ochrany půdy, i když tam předpis nebyl zatím přijatý. Jsou témata, v kterých máme více co říct, v dalších zase dominují jiné země. Ale obecně si myslím, že se nám daří aktivně přistupovat k jednání. Jsme zřejmě neaktivnější z nových zemí. Když srovnávám evropská fóra, vystupujeme zhruba stejně často jako staré členské země, které už to umějí z dřívějšíka.

A kam směřuje podle vás právo životního prostředí v Evropě, ve Spojených státech, v rozvojových zemích, zejména v Číně, v Indii, v Rusku? Je nějaké globální poměření?

V současnosti nejdiskutovanější téma ochrany klimatu a všechna opatření, která s tím souvisejí, bude hýbat evropskými předpisy. Bude to hlavní oblast, které se bude Evropská unie věnovat. U Spojených států bude záležet na výsledku prezidentských voleb. Od přístupu budoucího prezidenta se odvíje i přístup Spojených států k mezinárodní spolupráci, k vlastní zodpovědnosti za škody na životním prostředí, které způsobují, zejména v oblasti klimatu. Rozvojové země samozřejmě jsou ve složitější situaci. Chtějí rozvoj, kterým jsme prošli my, chtějí, aby lidé měli právo na svůj automobil, aby měli doma vytápění a podobně. Do určité míry je potřeba jim komfort nabídnout, ale je třeba takový komfort, který nezpůsobí, když miliarda Číňanů bude mít svůj automobil, že nebude možno dýchat vzduch, o klimatu ani nemluvě. Jde o to, aby ta cesta byla udržitelná, aby se rozvíjely obnovitelné zdroje energií všude, kde to je možné. V Africe je možné pracovat s jinými zdroji energií než v Evropě. Ochrana zdrojů vody je také velmi důležitý problém, ochrana půdy, kácení pralesů a podobně. Úkolem rozvinutých zemí – Evropské unie, Spojených států a dalších – je dávat rozvojovým zemím prostředky a současně jim

dávat technologie, které jim zajistí, aby dosáhly určitého stupně vývoje, aniž by tím ohrožily dále stav životního prostředí. Jde o hledání nějaké rovnováhy. Sám teď jsem členem byra řídicí rady Programu OSN pro životní prostředí, kde se přesně tímto problémem zabýváme – kde nastavit úroveň spoluodpovědnosti. Je to o finančních zdrojích, které samozřejmě nikdy nebudou pro rozvojové země uspokojivé, a na druhou stranu rozvinuté země zase soudí, že už více nemohou dávat. Ale důležitý prvek celého procesu vidím nejen v tom dávat na rozvoj hodně prostředků, ale přenášet i dobré zkušenosti a technologie ze zemí Severu do zemí Jihu.

Vypadá to, že důležitější než finanční sumy je, kam se finance dají, jakými mechanismy, o jaké půjde technologie.

Přesně. Zúčastnil jsem se třeba v Číně hodnocení životního prostředí, které dělá OECD a dělala asi před dvěma lety i pro Českou republiku. Je to mezinárodně srovnatelné hodnocení. Vidíte tam, že ekonomický růst v Číně je zřejmý, ale metody jsou nepřijatelné, a dochází tak k obrovskému znečištění. V Africe třeba Čína těží nerostné suroviny bez jakýchkoli standardů. Je možné se rozvíjet, ale musí existovat nějaké podmínky udržitelnosti. Současně je tato situace ovšem i tržní příležitostí pro firmy evropské, firmy rozvinutých zemí, aby nabídl větrné elektrárny, elektrárny na biomasu, čistírný odpadních vod, prostě uplatnit takové věci, aby rozvoj byl přijatelný, aby byl dobrý.

Když říkáte, že někdy metody rozvoje jsou nepřijatelné a že se snažíte na globální úrovni něco s tím dělat, vidíte naději?

Myslím, že to je právě úloha mezinárodní spolupráce, aby neexistovaly ve světě ostrovy jako Evropská unie, Spojené státy, Čína, které si budou realizovat svou politiku životního prostředí podle svých vlastních standardů. Jde o to, aby bylo vzájemné srovnání, aby existoval obecný soulad, že je třeba udržitelný rozvoj. Máme indikátory, podle kterých se můžeme řídit a tato jednotná metodika toho, co je a co není udržitelné, by se měla uplatňovat. Důležitá jsou v této oblasti například jednání o chemických látkách, o jejich používání a klasifikaci, prostě zavádění mezinárodních standardů. Také by situace zasloužila větší pozornost od budoucí americké vlády, aby byla otevřenější k multilaterální spolupráci. Multilaterální jednání, která jsou také součástí naší náplně, sice vypadají, že jdou kupředu velmi pomalu, ale na druhou stranu je to jediný mechanismus, kde všichni přijímají společný standard. Nemůžeme spoléhat na to, že když Evropská unie bude mít ty nejlepší standardy na světě, vyřeší tím všechny problémy životního prostředí.

*Ptala se Hana Kolářová, 14. 1. 2008
Foto Martin Mašín, MŽP*

EVROPSKÁ UNIE:

LETECTVÍ A OBCHOD S EMISEMI

Evropští ministři životního prostředí podpořili zahrnutí letectví do obchodování s emisemi CO₂ od roku 2012. Stalo se na řádném zasedání Rady Evropské unie pro životní prostředí, které se uskutečnilo 20. prosince 2007 v Bruselu. Delegaci ČR vedl místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík. Na jednání Rady byly zařazeny tři hlavní body. Zatímco u návrhu směrnice o začlenění letectví do systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů se podařilo dosáhnout politické shody a závěry Rady Životní prostředí a zdraví byly rovněž přijaty, v otázce návrhu směrnice o zřízení rámce pro ochranu půdy se politickou shodu nepodařilo nalézt.

Návrh směrnice na začlenění letectví do systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství – politická shoda

Emise z mezinárodní letecké dopravy rostou výrazně rychleji než v ostatních odvětvích. Protože by tento růst mohl ohrozit pokrok EU při snižování celkových emisí skleníkových plynů, byl vypracován návrh na začlenění letectví do již zavedeného systému EU pro obchodování s emisemi skleníkových plynů z významných technologických zdrojů (EU ETS). Během úvodní diskuse politické shody dosaženo nebylo, ale během oběda se portugalskému předsednictví podařilo předložit takový kompromisní návrh, který ministři jednomyslně podpořili.

Rada se shodla na současném začlenění všech letadel přistávajících a vzlétajících na území EU od ledna 2012 do systému EU ETS. Počet povolenek vydaných na rok 2012 bude odpovídat aritmetickému průměru emisí z let 2004 – 2006, k dražbě bude určeno 10 procent povolenek. O konkrétním využití výnosů z aukcí rozhodne každý členský stát sám, obecně by měly být využity ke zmírnění změn klimatu a jejich dopadů v EU a třetích zemích a také na krytí administrativních nákladů systému.

Finální kompromisní návrh plně reflektuje postoj České republiky. Evropský parlament však vyjádřil v prvním čtení k několika klíčovým otázkám jiný názor – preferuje mj. spuštění systému už v roce 2011, emisní strop ve výši 90 % historických emisí a podíl povolenek přidělených v aukci stanovený ve fixní výši 25 %. Proto návrh nyní vstupuje do druhého čtení.

Životní prostředí a zdraví – závěry Rady

Závěry Rady reagují na střednědobé vyhodnocení akčního programu pro životní prostředí a zdraví ze 14. 7. 2007. ČR stejně jako všechny ostatní členské státy návrh závěrů podpořila. Rada ve svých závěrech vyzvala EK a členské státy k dalšímu rozvíjení přijatého akčního programu. V rámci diskuse zdůraznilo několik delegací potřebu a naléhavost zajištění potřebných zdrojů pro financování pilotního projektu lidského biomonitoringu.

Návrh směrnice o zřízení rámce pro ochranu půdy – politická shoda

Návrh směrnice předložila Evropská komise v září 2006 v návaznosti na Tematickou strategii ochrany půdy. Z návrhu směrnice plynou zejména závazky zajistit prevenci, identifikovat rizikové oblasti z hlediska ochrany půdy a přijmout programy opatření a národní strategie nápravných opatření.

Přestože se portugalské předsednictví pokusilo přednést mnoho kompromisních návrhů a většina (prostá, nikoliv kvalifikovaná) států – včetně ČR – podpořila návrhy směřující k nalezení přijatelné rovnováhy mezi závazností a nezávazností jednotlivých ustanovení, politické shody dosaženo nebylo. Proti rámcové směrnici o půdě se totiž postavilo Německo, Francie, Velká Británie, Nizozemí a Rakousko, jejichž hlavní námitkou bylo tvrzení, že směrnice nerespektuje principy subsidiarity a proporcionality.

Evropská komise svůj návrh nestáhla a nyní doufá, že se ho ujme některá předsednická země. Vzhledem k zamítavému stanovisku Francie směřují očekávání k vyjednávacím schopnostem ČR na jaře 2009.

Další výstupy z Rady

Rada přijala společný postoj k návrhům směrnice o odpadech, směrnice o environmentálních standardech ve vodní politice a nařízení o zákazu vývozu a bezpečném ukládání kovové rtuti. Tyto legislativní návrhy nyní postupují do druhého čtení.

Portugalské předsednictví mimo jiné prezentovalo výsledky 13. zasedání smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a 3. zasedání smluvních stran Kjótského protokolu (Bali, 3. – 14. prosince 2007) a Evropská komise představila návrh směrnice o snižování emisí CO₂ z osobních automobilů.

Příští řádné zasedání Rady EU pro životní prostředí se uskuteční 3. března 2008 v Bruselu – k hlavním bodům jednání by měla patřit debata o klimaticko-energetickém balíčku a o návrhu nařízení o emisích z těžkých nákladních vozidel (Euro VI).

*Ing. Alexandr Jevsejenko,
odbor Evropské unie MŽP ČR*

OVZDUŠÍ:

NEJVĚTŠÍ ČESKÝ EKOLOGICKÝ PROBLÉM

„Bohužel není pochyb o tom, že špatná kvalita ovzduší je největším problémem českého životního prostředí. Potvrzují to veškerá dostupná data. Zhoršená kvalita ovzduší má velmi konkrétní zdravotní důsledky,“ konstatuje ministr životního prostředí Martin Bursík. Ministerstvo životního prostředí proto v polovině prosince 2007 předložilo ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví vládě informaci o kvalitě ovzduší a zdravotních rizicích, která vyplývají z jeho znečištění. Součástí informace pro vládu byla také aktuální ročenka kvality ovzduší *Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2006*, kterou zpracoval Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ).

Především škodlivý prach

Míra znečištění ovzduší se objektivně zjišťuje pomocí sítě měřicích stanic ve všech krajích České republiky. Aktuální stav ovzduší je rovněž k dispozici na internetových stránkách ČHMÚ <http://www.chmi.cz/uoco>.

Obdobně jako v předchozích letech zůstává hlavním problémem kvality ovzduší znečištění prachovými částicemi PM_{10} a $PM_{2,5}$. V oblastech, kde koncentrace PM_{10} v roce 2006 překročily imisní limity, žije více než 62 % populace. Nejzávažnější situace je v tomto ohledu z hlediska výše překračování imisních limitů v Moravskoslezském kraji, zejména v oblasti Ostravsko-Karvinska. Z hlediska četnosti překračování jsou pak dále problematické zejména Praha, Ústecký kraj a jižní Morava. K hlavním zdrojům emisí patří automobilová doprava a vytápění domácností. V Moravskoslezském kraji k tomu navíc „pomáhají“ dvě průmyslová odvětví – hutnictví a zpracování paliv – a imise ze sousedního Polska.

Ministerstvo životního prostředí zároveň opět upozornilo vládu, že v případě prachových imisí neplníme národní ani evropské imisní limity (platné od 1. ledna 2005). Od 1. ledna 2010 mají být dodrženy také limity pro imise oxidu dusičitého a benzenu. Je pravděpodobné, že zejména v oblasti Prahy a Brna, kde je nejvýznamnějším znečišťovatelem automobilová doprava, bude třeba přistoupit včas k zásadním opatřením ke zlepšení kvality ovzduší, jinak nedáme schopní splnit ani tyto limity. Splnění imisního limitu pro benzen může být ohroženo i v Moravskoslezském kraji. Za překračování imisních limitů přitom hrozí České republice sankce ze strany Evropské komise. Automobilová doprava je vzhledem k vysokým emisím oxidů dusíků jedním z hlavních viníků tvorby neudržitelně vysokých koncentrací troposférického ozónu především v letních měsících.

Zároveň došlo k zastavení dosud klesajícího trendu koncentrací oxidu siřičitého, a naopak k jeho mírnému vzestupu ve všech lokalitách ČR. Tento mírný nárůst byl kromě nepříznivých meteorologických podmínek v prvních měsících roku 2007 pravděpodobně způsoben také návratem ke spalování uhlí v řadě obcí.

Auta a vytápění domácností

Automobilová doprava a vytápění domácností znamenají pro kvalitu ovzduší o to větší problém, že na rozdíl od velkých průmyslových zdrojů nepodléhají centrální regulaci z hlediska požadavků

na emisní parametry. Nové automobily musí splňovat emisní normy Euro, ovšem specifickým problémem ČR je jednak vysoké průměrné stáří vozů a jednak obrovský nárůst kamionové dopravy po našem vstupu do EU. Jisté zlepšení by mohlo přinést postupné zavedení mýta i na silnicích I. třídy, což má mj. přispět k větší motivaci pro přesun nákladů na železnice, a také nové limity pro měrné emise CO_2 , což bude znamenat i snížení emisí ostatních znečišťujících látek. Připravuje se také zpřísnění kontroly stanic technické kontroly, aby nemohlo nadále docházet k praxi, kdy kontrolou formálně projdou i vozy, které kontroloři ani neviděli.

Vytápění domácností čeká několik změn. MŽP připravuje novelu zákona o ovzduší, která přinese nové požadavky na technické a emisní parametry i pro malé zdroje znečištění (tedy i pro domovní kotle a kamna), platné od začátku roku 2014. Zpřísníme rovněž kvalitativní požadavky na paliva, takže do roku 2014 z trhu úplně zmizí méně kvalitní druhy uhlí. Operační program Životní prostředí již v roce 2007 začal přijímat žádosti na projekty ke snížení emisí od obcí a krajů, chystáme rovněž dotační program pro domácnosti. Ekologická daňová reforma zároveň od ledna 2008 zatěžuje „špinavá“ paliva spotřební daní a zvýhodňuje jejich „čistější“ alternativy (obnovitelné zdroje energie či zemní plyn pro domácnosti).

MŽP rovněž v prosinci 2007 nově zveřejnilo speciální internetovou stránku, věnovanou problematice znečištění ovzduší z vytápění, na adrese <http://www.env.cz/vytapeni>. Jen za prvních pět dní její existence ji navštívilo více než 1 500 lidí. Na stránce jsou k dispozici základní informace o stavu ovzduší i o zdravotních důsledcích, ale také tipy na aktivity, které proti znečišťování ovzduší mohou podniknout obce i jednotliví občané. Na stejné téma jsme vydali i letáček, který se bude distribuovat k obcím i občanům, který je v elektronické podobě rovněž ke stažení na této stránce.

Zdravotní rizika**Prachové částice PM_{10} a $PM_{2,5}$**

Prachové částice jsou významným rizikem pro dýchací ústrojí. Větší částice jsou zachyceny v horních partiích dýchacího ústrojí, částice frakce PM_{10} se dostávají do dolních cest dýchacích. Jemnější částice označené jako frakce $PM_{2,5}$ pronikají až do plicních sklípků. Jejich účinky jsou ovlivněny také dalšími znečišťujícími látkami, které se vážou na jejich povrchu.

Mezi účinky krátkodobě zvýšených denních koncentrací částic PM_{10} patří nárůst celkové nemocnosti i úmrtnosti, zejména na onemocnění srdce a cév, zvýšení počtu osob hospitalizovaných pro onemocnění dýchacího ústrojí, zvýšení kojenecké úmrtnosti, zvýšení výskytu kašle a ztíženého dýchání zejména u astmatiků a z toho vyplývající zvýšená spotřeba léků.

Účinky dlouhodobě zvýšených koncentrací vedou ke snížení plicních funkcí u dětí i dospělých, zvýšení nemocnosti na onemocnění dýchacího ústrojí, k výskytu symptomů chronického zánětu průdušek, zvýšení spotřeby léků a zkrácení délky života hlavně z důvodu vyšší úmrtnosti na choroby srdce a cév a pravděpodobně i na rakovinu plic.

Znečištění ovzduší částicemi PM_{10} se podle současných znalostí podílí na úmrtnosti české populace z 5 až 13%.

Expozice PM_{10} může dále přispívat k navýšení výskytu příznaků zánětu průdušek a dalších respiračních symptomů u dětí. S tím souvisí i neustálé zvyšování počtu alergických onemocnění dětí. Jen respiračními alergiemi dnes trpí 15% českých dětí.

Benzo(a)pyren

Polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), jejichž zástupcem je právě benzo(a)pyren, mají schopnost přetrvávat v prostředí, kumulují se ve složkách prostředí a v živých organismech a řada z nich má toxické, mutagenní či karcinogenní vlastnosti. Z vypočtených hodnot pro jednotlivé typy městských lokalit lze velmi přibližně odhadnout, že vliv emisí PAU z do-

pravy a domácích topenišť vede v městských aglomeracích k navýšení zdravotních rizik o 1 až 2 případy onemocnění z desetitisícové populace. V lokalitách ovlivněných velkými průmyslovými zdroji je hodnota individuálního rizika vyšší – 2 až 10 případů na 10 000 obyvatel.

Oxid dusičitý (NO_2)

Pro akutní expozici platí, že jen velmi vysoké koncentrace (překračující $1\,880\,\mu\text{g}/\text{m}^3$) mohou ovlivnit zdravé osoby a koncentrace kolem $4\,000\,\mu\text{g}/\text{m}^3$ mohou způsobovat zúžení průdušek. U nejcitlivějších astmatiků se však projevují změny reaktivity již od $200\,\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Pro děti znamená expozice NO_2 zvýšené riziko respiračních onemocnění v důsledku snížené obranyschopnosti vůči infekci, snížení plicních funkcí. Hlavním efektem NO_2 je nárůst reaktivity dýchacích cest, která se projevuje jako zvýšená odpověď na různá provokační agens, jako je např. studený vzduch, alergen nebo fyzická námaha.

Benzen

Benzen má při dlouhodobé expozici účinky hematotoxické, genotoxické, imunotoxické a karcinogenní, přičemž jeho nejzávažnějším účinkem je právě karcinogenní působení. Ve vztahu k působení benzenu byly popsány nádory jater, prsu, nosní dutiny a leukémie.

*Jakub Kašpar,
tiskový mluvčí MŽP*

ZNEČIŠTĚNÉ OVZDUŠÍ NEMÁ HRANICE

Co ušetříte spalováním nekvalitních paliv nebo dokonce odpadků? Zdraví – svoje ani svých blízkých a sousedů – určitě ne. Přemýšlejte o přechodu na ekologičtější a k lidskému zdraví šetrnější způsob vytápění.

Role a odpovědnost obce

Značné kompetence mají obce. Mohou čerpat výše zmíněné dotace z Operačního programu Životní prostředí, mohou také samy účinně přispět ke snížení znečišťování ovzduší. Obce mohou svými vyhláškami upravit pravidla pro spalování rostlinného materiálu, což je významné pro kvalitu ovzduší především v jarních a podzimních měsících. V zimě se projeví, když obec využije svého práva a vyhláškou zakáže používání některých nejméně kvalitních paliv (např. energetické hnědé uhlí, uhelné kaly, či lignit). Obce mají zároveň pravomoc kontroly dodržování vlastních vyhlášek, ale i požadavků zákona o ochraně ovzduší (například zda lidé nepálí domovní odpad a provozují spalovací zařízení tak, jak doporučuje výrobce) a logicky také mohou za porušení těchto povinností ukládat pokuty.

Velký význam má také městská zeleň – jako „výrobce“ kyslíku, ale také jako zachycovač prachových částic. Čím více zeleně, tím méně se prach víří. Na zpracování dokumentace k městské zeleni poskytuje finanční podporu MŽP z Programu péče

o urbanizované prostředí, na výsadbu například Nadace Partnerství z programu Strom života.

V létě je velmi důležité pravidelné kropení ulic, které drží prach na zemi.

Role a odpovědnost občanů

To, co spálím, opět dýchám já, celá rodina i sousedé.

Investujte do kvalitních topných systémů (například kotlů či tepelných čerpadel s ekoznačkou Ekologicky šetrný výrobek) a úsporných opatření. Každá úspora se počítá – ve vaší peněženke i v ovzduší. Drobné rady jak šetřit energií získáte například v ekologických poradnách, se zásadnějšími způsoby a možnostmi energetických úspor vám pomohou energetické poradny EKIS.

Spalujte v kotlích a kamnech pouze to, pro co jsou tato spalovací zařízení určena. Rozhodně nespalujte domovní odpad – do kamen ani do kotle nepatří!

Dejte přednost čistému způsobu vytápění – obnovitelným zdrojům energie (biomasa, tepelná čerpadla, příp. solární kolektory) či zemnímu plynu. Pokud můžete, využijte možnosti připojit se na centrální zásobování teplem.

Máte-li zahrádku, nechte na ní prostor pro stromy a keře. Podílejte se na výsadbě stromů a údržbě zeleně ve vaší obci.

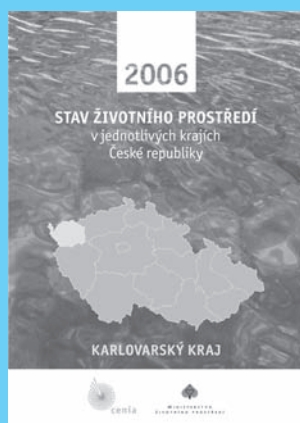
NOVÉ PUBLIKACE – I NA INTERNETU

Životní prostředí – prostředí pro život? (Česká republika 2007). V jakém prostředí žijeme a jak naše každodenní činnosti ovlivňují naše životní prostředí? CENIA, česká informační agentura životního prostředí připravila publikaci o pěti vybraných jevech, které se dotýkají den co den většiny z nás a mnohdy negativně působí na naše životní prostředí. V tištěné podobě lze bezplatně objednat na info@cenia.cz.

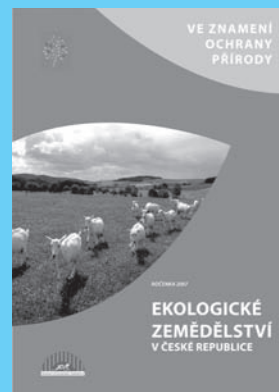
[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFNFWL02/\\$FILE/publikace_net.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFNFWL02/$FILE/publikace_net.pdf)

Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky 2006. CENIA připravila 14 samostatných dílů pro jednotlivé kraje strukturovaných podle stejné osnovy. Publikace existují pouze v elektronické verzi na webu CENIA, a na CD vloženém do publikací Zpráva o životním prostředí České republiky 2006 a Životní prostředí - prostředí pro život? (Česká republika 2007).

[http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMSFNEU9WP](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMSFNEU9WP)

Ekologické zemědělství v České republice. Ročenka 2007. Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Bioinstitutem, o.p.s., vydalo ročenku ekologického zemědělství za rok 2007, která obsahuje informace o vývoji struktury ekologického zemědělství v České republice, věnuje se výzkumu a vzdělávání, pradenství a propagaci biopotravin.

[http://www.env.cz/_C1256D3D006B1934.nsf/\\$pid/MZPMCFNUNAXO](http://www.env.cz/_C1256D3D006B1934.nsf/$pid/MZPMCFNUNAXO)

Argumenty pro ekologické zemědělství. Nový leták informuje širokou veřejnost o ekologickém zemědělství, metodách hospodaření šetrného k životnímu prostředí a o biopotravinách.

[http://www.env.cz/_C1256D3D006B1934.nsf/\\$pid/MZPMCFND47RP](http://www.env.cz/_C1256D3D006B1934.nsf/$pid/MZPMCFND47RP)

Tematická strategie pro městské životní prostředí. Integrovaný přístup ke správě životního prostředí. Jelikož čtyři pětiny občanů Evropy žijí v městských oblastech, závisí kvalita jejich života na vzhledu a funkci měst. Metodika EU má pomoci městským orgánům při zavádění systémů integrovaného přístupu ke správě životního prostředí.

[http://www.env.cz/_C1256D3D006B1934.nsf/\\$pid/MZPJCFNNW2BB](http://www.env.cz/_C1256D3D006B1934.nsf/$pid/MZPJCFNNW2BB)

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí • Ročník XVIII, číslo 2/2008 • Vychází 12x ročně • Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549 • Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel. 261 910 608, e-mail hana.kolarova@tiscali.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8, tel. 283 090 352, fax 233 553 422, e-mail sevt@sevt.cz • Sazba Informica, tisk PeMa Praha • Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2008 je 800,- Kč • Číslo 2/2008 předáno do tisku 15. 1. 2008